

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การใช้ประโยชน์และการจัดการไม้พินของชุมชนบ้านห้วยลึก ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นายสุวิทย์ แสงศรีจันทร์

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ
รองศาสตราจารย์ ประสาน ตั้งสิกบุตร

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากไม้พินของชุมชนบ้านห้วยลึก 2) เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการจัดการไม้พินของชุมชนบ้านห้วยลึก และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการไม้พินอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยลึก การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงพรรณนา ได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ข้อมูลที่ได้นำมาประมวลผล วิเคราะห์ผลใช้การพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการศึกษา ดังนี้

การใช้ประโยชน์จากไม้พินของชุมชนบ้านห้วยลึก มีวัตถุประสงค์การใช้ไม้พินจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ การใช้ประกอบกิจกรรมประจำวันในครัวเรือน และ การใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นและกิจกรรมชุมชน รวมจำนวน 208.75 ลูกบาศก์เมตรต่อปี หรือเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี จำนวน 3.93 ลูกบาศก์เมตร ประกอบด้วย การใช้ประกอบกิจกรรมประจำวันในครัวเรือน จำนวน 202.69 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ซึ่งประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมการใช้หุงต้มในครัวเรือน เป็นกิจกรรมที่ใช้ไม้พินมากที่สุดของการใช้ไม้พินทั้งหมดของชุมชนต่อปี กิจกรรมการใช้ไม้พินเพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย และกิจกรรมการใช้ก่อไฟให้ความอบอุ่นป้องกันแมลงให้แก่สัตว์เลี้ยง และ การใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นและกิจกรรมชุมชน จำนวน 6.06 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลักคือ กิจกรรมที่ใช้ไม้พินจากครัวเรือน และกิจกรรมที่ใช้ไม้พินจากชุมชน

รูปแบบและกระบวนการในการจัดการไม้พื้ มีรูปแบบและกระบวนการจัดการ 3 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) รูปแบบและกระบวนการจัดการตามจารีตประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิม 2) รูปแบบและกระบวนการจัดการตามแนวทางการจัดการป่าชุมชน และ 3) รูปแบบและกระบวนการจัดการ โดยอิงระบบสิทธิหน้าหมู่ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบ้านห้วยลึกที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบว่า มีรูปแบบและกระบวนการจัดการที่อาศัยหลักการและแนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้ การจัดการป่าชุมชน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผสมผสานและประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชน

ส่วนแนวทางในการจัดการไม้พื้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ 1) แนวทางการจัดการ โดยใช้ความรู้จากภายในชุมชน ความรู้ของชุมชนนั้นได้แฝงอยู่ในรูปของจารีตประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิม 2) แนวทางการจัดการโดยใช้ความรู้จากภายนอกชุมชน โดยการส่งผ่านอำนาจรัฐในการจัดการตามหลักวิชาการภายนอก จากโครงการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริบ้านห้วยลึก ผ่านกิจกรรมการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภทป่าตามแนวทางการจัดการป่าชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันรักษาป่าและความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศป่า 3) แนวทางการจัดการแบบบูรณาการ เป็นการจัดการที่ใช้การผสมผสานระหว่างการใช้ความรู้จากภายในชุมชน กับความรู้จากภายนอกชุมชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนกับรัฐในการจัดการป่าไม้เพื่อการใช้ประโยชน์ไม้พื้อย่างยั่งยืน ผ่านกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดแบ่งประเภทป่าและกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าพื้ให้ชัดเจน กิจกรรมการจัดทำแนวป้องกันไฟรอบพื้นที่ป่าพื้ กิจกรรมการจัดชุดลาดตระเวน กิจกรรมการปลูกป่าพื้เสริม กิจกรรมการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้การจัดการไม้พื้ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมและมีความรู้สึกรักและหวงแหนในทรัพยากรป่าพื้ในชุมชนของตนเอง

Independent Study Title	Utilization and Management of Firewood of Ban Huai Luik Community, Pieng Luang Sub-district, Wieng Haeng District, Chiang Mai Province
Author	Mr. Suwit Sangsrichan
Degree	Master of Arts (Man and Environment Management)
Independent Study Advisor	Assoc. Prof. Prasarn Tangsikabuth

ABSTRACT

This study aims to examine the exploitation of firewood, a firewood management style and process and a sustainable management framework of the Ban Huay Leuk community by using qualitative and descriptive research methodology. The study collected the data from the community through an interview, a group discussion and an observation, and adopted descriptive statistics including frequencies, percentages and means for the analysis.

The purpose of firewood exploitation of Ban Huay Leuk community can be divided into two parts as follow part 1 daily household uses comprise and part 2 performances of traditional rituals and community activities among 208.75 m³ or average per household per year 3.93 m³

1) daily household uses, 202.69 cubic meters annually, comprise three main activities: cooking, an activity which requires the largest volume of the community's firewood per year; keeping warm, and useful a smoke for protecting livestock from insects

2) performances of traditional rituals and community activities, 6.06 cubic meters annually, using either firewood form a household or from the community.

Thus, the total volume of firewood used for both purposes is 208.75 cubic meters annually, or 3.93 cubic meters per household per year.

Firewood supply management has three parts with regard to style and a process:

1) management in accordance with traditional customs and cultures

- 2) management based on a community forest management framework
- 3) management with a communal property right approach.

The community's inherited forest resource management applies principles and concepts of forest resource management, community forest management, and sustainable development, integrated and applied appropriateness for the community context.

A sustainable management consists of four frameworks, which are:

- 1) management based on knowledge within the community, implicit in a traditional and cultural platform
- 2) management based on knowledge outside the community, acquired through devolution of authority over management with external academic principles of Ban Huay Leuk's forest development project initiated by H.M. the King, by training on forest classification in accordance with community forest management framework, and knowledge of forest conservation and ecosystems
- 3) integrated management, a combination of knowledge within the community and knowledge outside the community, through involvement of the community and the government in sustainable management of firewood exploitation and forest resource conservation, comprising several activities, such as classification and clear location of a firewood forest area, a construction of a fire buffer zone around a firewood forest area, fire patrolling, reforestation for firewood, and training and providing knowledge on firewood management, thus raising public consciousness of forest awareness within the community.